

סימן קיא

בגדר תשלומי נזיקין ודיניהם הלכה למעשה

[א"ח 23457]

הן ידעתי שרבים מבתי הדין בזמנינו פוסקים בתשלומי נזיקין באופן שלענ"ד הדלה שלא כדין, אמרתי אשיתה וירווח לי ויה"ר שלא נכשל בדבר הלכה.

א

עוסקים בדיני מזיק אלא בדין כאשר זמם דעד זומם, ואף אם בדיני מזיק וניזק נקבל את דברי הנתיבות דאין תשלומי נזיקין במה שאינו שוה למכור אין זה ענין לעד זומם כלל, דהלא אף בעונשי גוף עושים דין הזמה, ואף בבן גרושה וגלות הו"א לעשות דין הזמה אילולי גזה"כ דאין אומרים יעשה זה ב"ג תחתיו כמבואר בריש מכות, וא"כ מסתבר דאם זכות טוב"ה שלה היא אף שאין בידה למכור זכות זו מ"מ אמרינן ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו. וע"כ צ"ל דטעם אחר יש בזה דכיון דשלו הוי ולא שלה אין בזה דין הזמה. ואף שבעקיפין הוא מפסידה אין זה אלא כגרמא בעלמא, וכבר כתבו הרמב"ן והריטב"א בריש מכות דכאשר זמם לעשות כתיב ולא לגרום ומשו"כ פטורים העדים משלם לב"ג הפסד מתנות כהונה עי"ש, ודו"ק בכ"ז.

ב. כתובות ל' ע"ב בזר שאכל תרומה דפטור מלשלם משום קלבדר"מ ואמרו דמיירי דתחב לו חבירו בבית הבליעה ונמצא שלא קנאו מדין גנב. והקשו דממ"נ אם מצי לאהדוריה ניהדר ואי לא מצי לאהדוריה למה חייב מיתה, ותירצו דמיירי ביכול להקיא ע"י הדחק. ומיירי במאכל שהיה שוה שו"פ מצומצמת וכיון שנמאס כבר אינו שו"פ עי"ש. והקשה הנתיבות דמ"מ שוה היא לזה שאכלו דלגביו אינו נמאס, וע"כ דכיון דאינו יכול למכור אין זה שו"פ.

וכבר תמהו רבים בדברי הנתיבות דהלא לניזוק אינו שוה כלום כיון שנמאס ומה לן בזה

חידש הנתיבות בסימן קמ"ח ס"ק ב' דכל דבר שאין בו שוויות להימכר ואינו שוה אלא לבעלים בלבד אין בו תשלומי נזיקין והמזיקו פטור מלשלם. והביא שתי ראיות להלכה מתודשת זו:

א. בב"ק פ"ח ע"ב בעדים שהעידו שפלוגי גירש אשתו ונתן כתובתה ונמצאו זוממין והיא משמשת תחתיו דאין צריכים לשלם את כל הכתובה אלא טובת הנאה כמה אדם משלם על כתובה זו שאם מת או מגרשה שיגבה כתובתה, ואמר אביי ש"מ דטובת הנאה שלה דאם שלו יאמרו לה העדים "מה אפסדינך אי הות מזבנת לה לטובת הנאה בעל הוי שקיל מינך".

ולכאורה קשה דמ"מ תאמר דספק טובת הנאה שוה לה כמו שהיא שוה ללוקח ולמה פטורים מלשלם. ומוכת מזה לדעת הנתיבות דכיון שאין בידה למכור זכות זו, אין העדים מחוייבים לשלם תמורתה, עי"ש.

אך בעניי נלענ"ד דאין מזה ראייה כלל, דשאני התם שלא הזיקו לה העדים בשלה, דאם טוב"ה לבעל הוי הרי פירוש הדבר דזכות טוב"ה דכתובה שלו היא ולא שלה ונמצא שלא באו להפסידה משלה (אף שאכן בעקיפין היתה מפסידה שאם היה מת לא היתה יכולה לגבות כתובתה).

ולכאורה מוכח כדברינו, דלהבנת הנתיבות יש לתמוה דהלא בסוגיא זו אין אנו

ששוה לאיש פלוני שתחבו לו בבית הבליעה, כיון שהתשלומין לניזוק ולניזוק אינו שוה כלום.

פ"ד לכאורה יש לדחות את ראיית הנתיבות. ומעתה נדון בגוף הסברא ותוצאותיה.

הנתיבות לפי דרכו כתב ליישב את קושיית התוס' ביבמות (ל"ז ע"ב ד"ה דאמר) כמי שאבדה לו דרך תצירו ומי שקנה את השדות שמסביב לתצירו מכר אותם לארבעה בני אדם שכל אחד מהם יכול לדחות אצל חבריו. והקשו בתוס' דהראשון שמכר שדות אלה לארבעה למה לא מיתייב לשלם לבעל הדרך, עי"ש. ולפי דרכו כתב הנתיבות דכיון שדרך זו אין בה כל ערך ושווי לאחרים דאין לו את גוף הקרקע אלא זכות דריסת רגל להגיע לשדהו ובעל השדה אינו יכול למוכרה אין בה חיוב תשלומין, עי"ש.

וּלְפִי דברי הנתיבות נתחדשו באחרונים חידושים רבים בהלכה ונביא מקצתם:

א. המזיק לחבירו דבר שאין לו שוויות אלא לבעלים כגון דרכון, רשיון נהיגה, גט אשה, תעודת זהות או כל מסמך אחר שאינו ראוי מעצם טבעו אלא לבעלים המסויימים ואיננו בר העברה לאחרים פטור מלשלם.

ב

והנראה בשורש הדברים, דהבנת הנתיבות היא דבעצם שוויות כל דבר אינו אלא כמה הוא שוה להימכר בשוק, וכיון שכן מסתבר דכל שאין לו ערך להימכר ואין מוכרים כמותו אין בו כל דין תשלומין.

אך לענ"ד נראה דערך כל דבר בעצמו ובשימוש, אלא שהערכת השומא תלויה בכמה הוא שוה להימכר בשוק, והלא אין לך דבר בעולם שכל תכליתו ויעודו למכירה, אלא שוויו האמיתי של דבר בעצמו ובשימוש, מאכלים לאכילה וכלים לשימוש וכדו', והקניה והמכירה

ב. מי שקנה עדשות יקרות, בין למשקפיים ובין עדשות מגע, כיון שעדשות אלה הותאמו רק לעיניים שלו לפי צרכיהם, ואינם ראויים לשום אדם אחר, המזיק משקפיים אלה פטור מלשלם.

ואין זה דומה להנ"ל דבהנוגע לכל המסמכים הנ"ל, הרי מצד עצם טבעם ומהותם אינם ראויים בעצם לכל אדם אחר דכל אלה ראויים רק למי שהמסמך נכתב על שמו, משא"כ בעדשות דלו יצויר מי שהעדשות אלה מתאימים לו אפשר ליתנם לו או למוכרם, אלא שלא שכיח כלל למצוא אדם כזה.

ג. המזיק בגד משומש כגון חליפה חולצה וכובע, פטור מלשלם, דהלא אין כל שוק לבגדים משומשים והרוצה למכור את בגדיו המשומשים לא ימצא להם כל קונה.

ד. השובר חלון בבית חבירו או כיוצ"ב היזק חלק קטן מדבר גדול פטור מתשלומי נזיקין, דהלא אין מכירה בחלון בית או בדלת או בחלק מחלקי הבית. ואם נשום אגב הבית ברור שלא יגרעו ממחיר הבית בגלל שיש בו חלון שבור, וא"כ לשיטת הנתיבות אכן יתחדש שכל כה"ג אין בו חיוב תשלומין, ואין פסק זה מתיישב על הלב.

אינה אלא משום שיש ביקוש לדברים הנמכרים כדי לעשות בהם שימוש. ומש"ה נראה ברור דאין שוויו למכירה אלא הדרך לקבוע מה שוויו ומחירו אך לא עצם השווי.

ומאידך גיסא נראה ברור דהדרך הבלעדית לקבוע שווי דבר אינו אלא בהערכת ערכו למכירה בשוק, ולא כמ"ש הגרשש"ק ליישב קושיית העולם במה שנסתפקו בב"ק י"ז ע"ב בזרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל אם בתר מעיקרא אזלינן וחייב הזורק או בתר תבר מנא אזלינן וחייב השובר, והלא אין לחייב את

השוברו במקל דהרי כלי זה לאחר שנזרק אינו שו"פ כיון שעומד הוא להישבר. וכתב הגרשש"ק דאין שוויות הכלי תלוי בשוויו להימכר בשוק אלא בעצם הכלי עי"ש.

אך באמת פשוט בכ"מ דאין שוויו של דבר נקבע אלא בדרך זה, דכמה היא שוה להימכר בשוק הוא שוויו, וגם זה פשוט דכלי זה שבאור אינו שוה כלום.

והנראה בזה לפי דרכנו הנ"ל דהערכת הדבר בשוק אינו שוויו האמיתי. דאין הכלים עומדים למכירה אלא לשימוש, ומשו"כ נראה דבשומא זו של שוויות הדבר להימכר בשוק אין אנו מתייחסים לדברים מקריים שבכל רגע ורגע אלא לכוחות השוק בלבד, ויש לנו להעריך כלי זה שבאור כמה היה שוה להימכר בשוק ולא כמה הוא שוה להימכר באור, ודו"ק בזה.

והנה ידוע מה שהסתפק מהר"ם מינץ במי שגנב מחבירו אתרוג מהודר שעלה לו כסף רב ואבד האם צריך לשלם לו מחיר אתרוג זה או שמא יכול לשלם מחיר אתרוג דעלמא הכשר לצאת בו יד"ח, והביא ראיה מהמבואר בב"ק ע"ח ע"ב דאיבעי לן במי שהקדיש שור לעולה וגזלו חבירו אם פוטר נפשו בכבש ולמסקנת הגמ' גנב פוטר נפשו בכבש, וה"ה באתרוג דגנב פוטר נפשו באתרוג כלדהו.

והמשנה למלך פט"ז ממעה"ק ה"ז דחה ראיה זו דשור לעולתו שאני שאינו יכול למכרו וכל שוויו רק לצאת יד"ח משא"כ באתרוג יכול הוא לומר מזבנינא הוינא ליה, וכיון שיכול למכרו בדמים מרובים צריך לשלם כל ערכו.

ולכאורה טענה עצומה היא. וראיתי במנחת שלמה (תניינא סי' קל"ה) שכתב דע"כ צ"ל דמהר"ם מינץ נסתפק כאשר בשעת הגניבה

כבר אי אפשר היה למכרו ביוקר כגון בערב יו"ט או ביו"ט, דכל עוד יכול למכרו ביוקר פשוט דמשלם את מלוא ערכו, עי"ש.

ולענ"ד היפך הדברים דאת"ל דכבר אי אפשר למכרו ביוקר וכדרך העולם דכל שסמוך לחג כבר אין ביקוש והמחיר נמוך ביותר, פשיטא שלא ישלם אלא מה שהאתרוג שוה להימכר בשוק באותה שעה דכל הגזלנים משלמים כשעת הגזילה ולא יעלה על הדעת שישלם יותר מזה. ואם מדובר בזמן שהמחיר עדיין עומד במקומו אלא שמסיבה צדדית כל שהיא אינו יכול למכרו בכה"ג לכאורה צריך לשלם את מלוא המחיר כמו שנתבאר לעיל לגבי זרק כלי מראש הגג.

והנראה בביאור דעת מהר"ם מינץ לפי מה שנתבאר לעיל ד"כמה הוא שוה להימכר בשוק" אינו עצם השווי אלא הערכת השומא, דא"כ יש מקום לומר דקרוב שכל ענינו ומהותו להקרבה ולמצותה ואין בו שימוש אחר, יש מקום לומר דמשו"ה גנב פוטר עצמו בכבש דיש בו כדי לקיים נדרו ומצותו, דזה שוויו האמיתי וזה שימוש ואכן כן מסקנת הגמ'. ולדעת מהר"ם מינץ גם באתרוג כך שורת הדין דכל דאין האתרוג עומד אלא למצוה ואת מצותו יכול לקיים גם באתרוג זול, זה ערכו וזה שוויו. ואף שיכול למכרו ביוקר כיון שאין כונתו למכרו ולא למכירה עומד אלא למצוה הו"ל כקרוב, ובזה פליג המשנה למלך דכיון דמ"מ האתרוג בר מכר הוא ולא כקרוב יש להעריך את שוויו בדרך שמעריכים שווי כל דבר ודבר, דהיינו כמה הוא שוה להימכר בשוק, ודו"ק בזה כי נכון הוא.

ופשוט לפי כל הנ"ל דאין שאלה זו ענין כלל לדברי הנתיבות, דאין הדברים אמורים אלא במי שכל ענינו ושימושו לקיום מצוה בלבד ודו"ק.

ולכאורה מתירין הנ"ל יש מקור לסברת הנתיבות דכל שאינו שוה אלא לבעלים אין בו דין תשלומי נזיקין וכך גם תשלומי גנב וגזלן.

אך באמת נראה דגם סוגיא זו אינה דומה לדברי הנתיבות דשור זה אינו שוה כלום מצד עצמו ושימוש, ואף השומר אין בו שימוש כלשהו בגוף השור אלא שבידו לפטור עצמו מלשלם לבעלים אם יחזיר להם את השור, ודבר זה אין לו חשיבות כלדהו אלא לר"ש דס"ל דהגל"מ כממון דמי, משא"כ בהא דהנתיבות דהדרך שנאבד ראוי הוא לשימוש גמור מצד עצמו, אלא שאינו שוה להימכר לאחרים, וז"פ.

ג

שוק לכל אלה, והוא כמה שוה דרכון להימכר ע"י משרד הפנים וכמה שוה רשיון נהיגה להימכר ע"י משרד הרישוי וכדו'.

ב. וכך נלענ"ד גם לגבי המזיק בגד משומש דלעיקר הדין צריך לשלם לחבירו כמה שעולה בגד חדש, דלא יעלה על הדעת שהמזיק לחבירו דבר שגופו ממון והוא שוה לכו"ע דהלא אף שאין שוק לבגדים משומשים, כל בני תבל לובשים בגדים משומשים של עצמם וכי נטמון ראשנו בחול ונאמר שאין ערך ושווי לבגדים משומשים, ומשו"כ נראה ברור לדעתי שאם אין שוק לבגדים משומשים, ע"כ שאין בין בגד חדש לבגד משומש והמזיק בגד משומש צריך לשלם כמה שיעלה לניזוק לקנות בגד חדש.

אמנם אף שכך נראה שורת הדין, לבי נוקפי. דהלא בדרך כלל יש דוקא בדברים יקרים יותר שוק אף למשומשים כגון רכב משומש ולדברים מעוטי ערך אין שוק לחפצים

וראיתי עוד דיש הרוצים לומר דשאלת הנתיבות מיתלא תליא בשני תירוצי התוס' בב"ק ע"א ע"ב. דהנה מבואר שם דהגונב שור נגח שהתחייב בסקילה מבית השומר חייב לשלם לר' שמעון דס"ל דבר הגורם לממון כממון דמי, דכל עוד היה בבית השומר היה בידו לפטור עצמו מן הבעלים ולומר להם הרי שלך לפניך עי"ש. והקשו התוס' למה לא תלו שאלה זו בדינא דר"מ דדאין דינא דגרמי, ותירצו דשאני דינא דגרמי כגון השורף שטרו של חבירו דשטר זה שוה לכל אדם משא"כ בגנב שור נגח דשור זה אסור בהנאה ואינו שוה אלא לשומר בלבד כדי להתזירו לבעלים ואין הגנב חייב בו אלא לר"ש דס"ל דבר הגול"מ כממון דמי עי"ש. ושוב תירצו בדרכים אחרות. אוצר החכמה

ולאחר כל הנ"ל נראה לי להלכה בשאלות הנ"ל:

א. נראה ברור דהמזיק לחבירו דבר שאין לו ערך ושווי אלא לבעלים בלבד כגון דרכון תעודת זהות רשיון נהיגה וכדו' מסמכים אישיים, וכן לגבי עדשות ראייה וכו"ל, חייב לשלם את סכום הכסף שדברים אלה עולים למי שבא לקנותם, דכיון דכל אלה ראויים לשימוש והבעלים שילמו כסף כדי להשיג אותם, ע"כ שזה שווים. ואף שאין הרוכש יכול לחזור ולמוכרם מ"מ נמכרים הם ע"י מי שמייצר אותם למכירה.

ובאמת פשוט דאף לשיטת הנתיבות צריך המזיק לשלם את מלוא המחיר של חפצים אלה, דבאמת פשוט הדבר דאף שהבעלים אינם יכולים למוכרן, מ"מ פשוט דהשווי של כל אלה נקבע ע"י השוק, והוא הסכום שצריך לשלם במשרד הפנים כדי לקנות דרכון או לאופטקאי כדי לעשות עדשות וכדו' בכל הנ"ל. דבאמת יש

משומשים, וא"כ איפכא מסתברא דוקא לדברים חשובים ויקרים מחיר המשומש פחות ממחיר החדש ולדברים מעוטי ערך נאמר דהשימוש בהם שוה כמו החדש.

ומשו"כ נלענ"ד למעשה ^{דמי} דיש לפשר בזה ולהוריד סכום מסויים מתשלומי נזיקין בבגדים משומשים.

וראיתי מי שכתב דיש להעריך את תוחלת השימוש של הבגד ולחלק את דמי קנייתו לפי השנים ע"מ לקבוע דמי נזקיו. דרך משל אם מחיר הבגד אלף שקל ותוחלת השימוש הוא חמש שנים נמצא שבכל שנת שימוש יש להפחית מאתיים שקל מדמיו.

ואף שלכאורה יש בזה סברא, ומצינו כותיה בדין גרעון כסף דעבד עברי ובשדה אחוזה, מ"מ אין זה נראה לענ"ד משני טעמים:

א. נראה דאין זה אלא גזה"כ בע"ע ושדה אחוזה אבל בתשלומי נזיקין לא מצינו ששווי הדבר תלוי בשנות שימושו אלא בשווי הדבר להימכר בשוק ומהי"ת לחדש גדר מחודש בשומא.

ב. אי אפשר כלל להעריך את תוחלת שימושו של חפץ כלשהוא ואין בזה כלל אלא מה

שבפרט וזה תלוי לפי המקום והזמן וטיב הדבר והנהגת הבעלים בשימושו ואי אפשר לקבוע בזה מסמרות עפ"י ההלכה. ושאני ע"ע ושד"א שהתורה קבעה בהם שיעור וזמן, ודו"ק בזה.

ג. ולגבי השובר חלון בית כבר כתב החזו"א בב"ק סימן ו' סק"ג דכיון דאי אפשר לשום את נזקי החלון אגב הבית דאין שווי הבית יורד כלל משום שיש בו חלון שבור, אלא על המזיק לשלם לבעל הבית את מחיר תיקון החלון. דכל שאי אפשר להעריך את שווי בכמה הוא שוה להימכר בשוק על המזיק לשלם לניזוק את עלות התיקון או קניית כלי כמות זו שהוזקה.

(ובשו"ת תשובות והנהגות ח"ד עמוד תס"ח הביא בשם הגר"ח מבריסק דבאמת פטור מלשלם בשובר חלון, ואין זה מסתבר כלל, ואכמ"ל).

והדברים הם כעין מה שכתבתי לעיל דכיון דברור הדבר דחלון זה שוה כסף ומשתמשים בו ועולה כסף לקנותו ולהתקינו אי אפשר שהמזיקו יהיה פטור מתשלומין. אלא שצריך לקבוע איך מעריכים את שווי וע"ז כתב החזו"א כמה יעלה לתקנו, וכך נראה לענ"ד בבגד משומש שהמזיקו צריך לשלם כמה יעלה לניזוק להחליפו, ודו"ק בכ"ז.

ד

ולכאורה נראה פשוט מעיקר דדינא דכל כה"ג אינו חייב לשלם כלום, ולא משום דברי הנתיבות דכבר נתבאר לעיל שאין לפסוק למעשה כשיטתו, אלא מטעם אחר, דשאני כל הני דלעיל שלגבי הבעלים הוי ממון גמור והוציא ממון כדי לקנותו ובכסף שישולם לו בידו לקנות כמותו וכל כה"ג חייב בתשלומין הנצרכים לניזוק

והנה מצוי שביד האדם יש חפץ ששוה לו ערך עצום בגלל סיבה אישית כגון חפץ שירש מאבי אבותיו או תמונה עתיקה של אחד מההורים או אלבום תמונות מבני המשפחה, אף שאין לדברים אלה כל ערך בשוק שוים הם כל הון לבעליהן, ויש לעיין אם על המזיק יהיה לשלם וכמה.

למלא חסרוננו, משא"כ בני"ד דאין כאן ערך ממוני אלא ערך רגשי שלא ניתן לתשלומין, ומצד דיני ממונות אין לו אלא דמי חספא בעלמא.

אמנם נראה לענ"ד דכיון דברור כשמש שחפצים כעין הנ"ל יקרים לאדם מזהב ומפז, יש לבי"ד לנהוג בסמכות שבידו, אם מצד שטר בוררות שחתמו הצדדים אם מצד כח בי"ד יפה לתקן ולמנוע עול ואון, ולחייב את המזיק בסכום סביר לפי ראות עיניו.

ועיין עוד בש"ך סימן ע"ב ס"ק קכ"ח מה שהביא מהב"ח ותלק עליו דלשיטת הב"ח בשומר שפשע בדבר דלדידיה היה חביב בעינו ושוה ד' דינרים חייב לשלם ד', והש"ך שם

ה

אמנם נשאלתי באחד ששאל מחבירו מחשב ובטעות מחק קובץ חידושי תורה של המשאיל ויעלה למשאיל כסף רב לשחזר את הקובץ הזה, האם המזיק חייב לשלם לו הוצאות אלה.

ופסקתי שאכן חייב לשלם, דאנן סהדי דאף אם חידושים אלה אינם שווים כלום להימכר בשוק מ"מ חידושי תורתו של כל אחד יקרים ^{לדבר חכמה} בעיניו מפז ומפנינים ומסתמא כל אחד היה

ו

נחלקו האחרונים במי שהזיק או איבד עגיל אחד מתוך זוג עגילים כמה צריך לשלם.

השואל ומשיב בהסכמתו לספר דברי גאונים כתב דמשלם רק מחצית ממחיר הזוג דלהעגיל השני אינו מזיק אלא גרמא בנזיקין דפטור אך בערך שי על חשן משפט סי' שמ"ד ס"ב פסק לגבי שומר דחייב לשלם את מלוא

פליג עליו וס"ל שאין הפושע צריך לשלם יותר ממה שהוא שוה לכל אעפ"י שהוא חביב בעיני בעל החפץ יעו"ש. ועוד מצינו בדברי הנתיבות כע"ז בסי' רל"ב סק"ז שכתב וז"ל וכי ס"ד דראובן יקח קתא דמגלא למשכון בעד אלפא זוזי לשמואל דס"ל אבד אלפא זוזי וראובן נתן את הקתא לשמור לאחר ויאבד ממנו שיצטרך השומר לשלם כל האלפא זוזי הא אין גופו ממון יעו"ש וא"כ מוכח שהנתיבות ס"ל שבכה"ג ודאי פטור מלשלם.

¹²³⁴⁵⁶⁷⁸⁹

ונראה דאף הב"ח מודה בדין נזיקין שאינו אלא שווי הדבר בשוק, אלא דבדין שומרים ס"ל דשומר חייב כפי השוויות למפקיד, ודו"ק בזה.

מוציא הוצאות על מנת להציל את חידושי התורה שלו וא"כ זה מחיר החידושים.

וכיוצא בדבר נראה לגבי השאלה הנ"ל (אות ד') דאם יש אפשרות להציל ולתקן תמונה זו שניזוקה אכן על המזיק להוציא הוצאות רבות כדי להציל ולתקן. אמנם אין זה אלא עד גבול שנראה לבי"ד שהיה אדם מתקן את שלו אבל אם מדובר במחיר מוגזם שמסתמא לא היה מוציא משלו גם המזיק פטור מלשלם, ודו"ק בכל זה.

המחיר של זוג העגילים, ואף דהוי גרמא שומר חייב גם על גרם נזק, ועיין מש"כ בזה בספר דברי גאונים כלל צ"ו אות נ"ח.

ולענ"ד ברור דהוי מזיק ממש לגבי זוג העגילים דכיון דאין כל שימוש בעגיל בודד שני העגילים כדבר אחד הם אף שאינם גוף אחד. דכל ששני דברים משמשים יחד ואין להם שימוש אלא ביחד דבר אחד הם. וכי

יעלה על הדעת שכלי שיש בו חלקים שונים כגון מיקסר או קומקום חשמלי שעומד על בסיס שהזיק חלק אחד שלא יחוייב לשלם את כל הכלי על חלקיו השונים, פשוט שחייב וכך גם בני"ד.

והנה השואל ומשיב כתב שם עוד לתלות שאלה זו בהא דב"מ (צ"ט ע"ב) בחביצי דתמרי שאם מוכרים את כל החבילה נמכר בזול ואם נמכר אחד אחד נמכר ביוקר ומבואר שם דלגבי דיני שומרים מחייבים ביוקר אבל במזיק שמין לפי הזול דבנזיקין שמין ערוגה בין הערוגות. וכך בני"ד שמין בנזיקין כאילו הזיק נסכא בעלמא כיון שעגיל אחד אין בו כל חשיבות כתכשיט, עי"ש.

ולענ"ד אין הגידון דומה לראיה כלל דבחביצי דתמרי שני השומות מבוססים על הנאת אכילת התמרים אלא שהקונה חבילה משלם בזול והקונה בודדים משלם ביוקר משא"כ

בני"ד מהי"ת לחייבו לשלם כאילו העגיל היה נסכא בעלמא, והלא פשוט שעליו לשלם על הפסד העגיל שמחירו רב.

ולדידי פשיטא לי שצריך לשלם את מלא המחיר של שני עגילים.

אמנם מי ששאל מחבירו ספר מתוך סט של ספרים ואי אפשר לקנות ספר בודד בפני עצמו צריך לי עיון. דמצד אחד אין זה דומה לעגיל דעגיל בודד אינו שוה כלום אבל כל ספר וספר שוה בפני עצמו ללמוד מתוכו, אך מאידך כיון שאי אפשר לקנות ספר זה בפנ"ע יש מקום לומר שצריך לשלם את כל הסט.

אמנם נראה עיקר לענ"ד דאינו משלם לו אלא את המחיר היחסי של חלק זה, דאם יש בסט זה שני חלקים משלם מחציתו וכדו'. דמ"מ א"א לומר בזה דכל חלקי הסט דבר אחד הם כיון דסו"ס כל חלק משמש בפנ"ע ודו"ק בכ"ז.